

Vaikimisest

Meie praegusaja müra keskel on paljudel tekkinud vajadus eemalduda kogu sellest lärmist ja leida endale vaikne koht. Paljude inimeste igatsusest vaikuse järele annab tunnistust ka raamatute laviin, milles käsitletakse vaikuse teemat. Müra teeb inimesi lausa haigeks. Nõnda avastatakse selle sisemise haiguse ravimina nüüd taas vaikus, nagu Taani religioonifilosoof Søren Kierkegaard omal ajal on märkinud. Vaikimist ülistatakse kõikvõimalikul moel ja selle ravivale toimele lauldakse kiidulaule. Paljud on leidnud vaikimise tervistava toime idamaiseid meditatsioonitehnikaid praktiseerides ja seavad nüüd vaikimise aukohale, kõrgemale teistest religioosetest väljendusvormidest, nagu näiteks palve ja jumalateenistus.

Mõnedele valmistab vaikimine raskusi. Kui nad kuulevad, et peavad vaimulike harjutuste raames oma sisemusse süüvides päevi vaikima, võtavad nad seda konkreetse korraldusena. Vaikimiskursustel on alati esindatud kaks osalejate leeri. Osa inimesi on tänulik, et nad ei pea paar päeva midagi rääkima ja võivad ka söömise ajal täiesti vait olla. Teistele mõjub see aga koormavalt. Nad ei pea seda loomulikuks ega suuda ka

söögilauas vaikida. Kuid need, kellele meeldib vaikida, tunnevad end sellest haavatuna.

Ükskord, kui ma rääkisin kursusel vaikimisest ja mõned osalejad selle peale kurtsid, et vaikust on liiga vähe, palusin ma kõigil osalejatel suhtuda ühisesse vaikimisse hoole ja tähelepanuga. Kes segab vaikimist, see näitab sellega oma võimu teiste üle. See võtab teistelt ära vaikimise ruumi. Kuid vaikimiskursustel kohtan ma ka teist äärmust. Mõned on sedavõrd introvertsed ja ranged, et nende vaikimine võib mõjuda suisa hirmutavalt. Nad arvavad, et peavad pateetiliselt vaikima ja seeläbi kõigile näitama, kui vaimsed nad on. Kui aga mu sees valitseb vaikus, suhtlen ma teistega sõbralikult ega pea oma vaikimist katkestama. Vaikimine ei tähenda suhete puudumist, see on hoopis suhte üks iseloomulik väärtus. Sõbralik vaikimine loob õnnestava vaikuse õhustiku.

Vaikusele meie päevil lauldava ühekülgse kiituse juures puudub üks aspekt, mida kloostri traditsioonis eriti toonitatakse: vaikimine kui teatud ülesanne, kui nõue enda kallal vaeva näha ja end muuta. Siin raamatus vaatlemegi lähemalt vana aja munkade (3.–6. sajand) vaikimiskogemusi. See aitab tuua pisut rohkem selgust meie päevade üsna üheülbalisse arusaama vaikimi-

sest, mis rajaneb pigem soovkujutelmal kui kogemusel. Eelkõige tuleb aga selgeks teha, et vaikimine on vaimne ülesanne, mis nõuab inimese täielikku pühendumist. Mungad ei pidanud vaikimist ei lõõgastus- ega endassesüüvimise meetodiks, ega ka argielust väljalülitamise kunstiks. Vaikimine oli nende arvates oluliste hoiakute harjutamine, mis esitab ka moraalseid nõudeid: me peame loobuma valedest hoiakutest, võitlema oma egoismi vastu ning tegema end Jumalale avatuks.

Mungad ei ole vaikimisest vaimustatud. Vaimustatud olemine on ju alati selle märk, et vaimustuse objekti projitseeritakse liigselt oma alateadlikke soove. Monastilistes kirjutistes käsitletakse vaikimist väga kainelt. Vaikimist ei peeta kunagi vaimse tee ainsaks vahendiks, seda vaadeldakse alati koos kõigi teiste meetoditega, mida mungad praktiseerivad: palvetamine, mediteerimine, oma vaimse isaga enda sisimate mõtete arutamine, töötamine, paast, andide jagamine, külalislahkus ja vennaarmastus. Vaimse teena on vaikimisel kolm sammu: enesega kohutumine, loobumine, üheks saamine Jumala ning iseendaga. Neid kolme sammu me asumegi nüüd lähemalt eritlema.